

Jørn Lunds beretning ved Det Danske Akademis årsfest

Taler

Jørn Lund
Direktør og professor

Dato

2. december 2000

Sted

Det Danske Akademi

Velkommen til Det Danske Akademis årsfest år 2000. Den ligner slet ikke sig selv. Vi skal i år samle os om modtageren af Det Danske Akademis Store Pris. Bemærk, at jeg ikke talte om vinderen af den store pris, som man ellers så tit hører. Men her vinder man ikke en pris, ligeså lidt som man efter min mening vinder nobelprisen. Derimod kan man vinde i et lotteri, og i nogle af dem er nittegevinsten den største.

Men her skriver man sig til prisen, og man kan næppe kalde den en appelsin, der falder i digterens turban. Der ligger en stor personlig og kunstnerisk indsats bag frembringelsen af digtning på det niveau, årets prismodtager Kirsten Thorup befinder sig. Klaus Høeck og Suzanne Brøgger vil læse Kirsten Thorup teksten, og Viggga Bro vil læse tekster af Kirsten Thorup. Til sidst vil prismodtageren få ordet. Musikken leverer Erik Moseholm og Jacob Fischer, og Birgitte Frieboe vil synge.

I oktober uddelte akademiet Beatrice-prisen til Pia Juul, Gelsted-prisen til Thomas Boberg, Abell-prisen til Peter Asmussen, oversætterprisen til Karsten Sand Iversen og Klaus Rifbjergs debutantpris til Øverste Kirurgiske ved et arrangement på Rungstedlund.

Det er første gang, overrækkelsen finder sted i Videnskabernes Selskab. Men det er ikke første gang, akademiet samarbejder med denne institution. I en lang årrække var der årlige møder mellem kunstnere og videnskabsmænd (for mænd var det) om udvalgte temaer af fælles interesse. Det kunne fx være emnet 'inspiration', som ikke er forbeholdt nogen afgrænset kategori, men er en nåde, som uden mål kan flyde ned til os alle, dog ikke nødvendigvis om morgenen. Videnskabernes Selskab er ligesom Det Danske Akademi selvsupplerende - og blander sig fx ikke direkte i landets forskningspolitik. Selskabet henter sin berettigelse på en anden led.

Går vi knap to hundrede år tilbage, var det ikke usædvanligt at føre kunstnere og videnskabsmænd sammen. De behøvede faktisk ingen sammenføring, for berøringsfladerne var talrige. Ørsted var ikke alene ven med Andersen og Oehlenschläger, han følte sig også som kollega med dem. Kunst og videnskab var begge veje til erkendelse og udtryk for skabende evne. I mange tilfælde var og er en og samme person udøvende på begge områder - og naturligvis ikke altid på Ørstedniveau. Steffens var mineralog, Johan Clemens Tode var kirurg, mediciner, forsker, folkeoplyser, tragedieforfatter, sangskriver, selskabsstifter og meget andet. Per Kirkeby ville ikke have undværet sin geologi, Ib Michael ikke sine indianske studier, Johs. V. Jensen ville gerne huskes som folkeoplyser, som encyklopædist.

Akademiet føler sig med andre ord ikke på fremmed grund her i Videnskabernes Selskab, der med Carlsberg i ryggen søger at samle forskere, der nok er specialiserede, men også gerne er grænseoverskridende.

Det skal heller ikke skjules, at akademiet i en vis forstand har 40-årsjubilæum, men i en anden forstand er meget ældre, idet vi i 1966 fusionerede med

Selskabet til de skønne og nyttige videnskabers forfremmelse, som blev stiftet i 1759. Det er som med Rosenborgvinen: Kun et lille destillat repræsenterer kontinuiteten. Den siges i øvrigt at være sur, Rosenborgvinen, men de syrlige bemærkninger henter vi nu udefra, fx fra Erik A. Nielsen, der i Politiken har bedt akademiet abdicere kollektivt. Han fik svar på tiltale, da han for to år siden ofrede en kronik på sagen, så det får han ikke i år. Man må give ham ret i, at akademiet ikke har det med proklamationer, erklæringer eller andre opmærksomhedsskabende aktiviteter. Og man kan virkelig godt diskutere, om dét er en rigtig kurs, og det har vi gjort mange gange! Men dyre for statskassen er vi bestemt ikke. Og akademiet er måske mere uafhængigt af flygtige tendenser, af modebevægelser og professionelle trendsættere end så mange andre, det deltager ikke i kampen om opmærksomhed. Det er lige ved, at det er bemærkelsesværdigt ikke at gøre sig bemærket. Men vi glæder os over, at Dansk Sprognævn er Kulturministeriets institution for sproglig normering, at Det Danske Sprog- og Litteraturselskab er en central udgiverinstitution, og at Litteraturrådet tager sig af de løbende litteraturpolitiske opgaver. Akademiet består ikke af folk, hvis hovedopgave det er at varetage en officiel funktion. Vi arbejder for sprog og ånd, som det hedder, uden fælles kasket, men med mange udtryk til vores rådighed.

Jeg siger gerne, som japanske industrifyrster, når de har modgang: Undskyld! - hvis nogen overbeviser mig om rimeligheden i det. Men vi bryder ikke kollektivt sammen. Til gengæld synes jeg, Erik A. Nielsen skulle lade sine studenter lære navnene på akademimedlemmerne udenad, så de kan svare rigtigt næste år. En anden mulighed for Erik A. Nielsen at stifte et Selskab til de skønne og nyttige akademiers forfremmelse.

Men hvem sidder der så? Det gør (efter anciennitet) :

Thorkild Bjørnvig

Ole Wivel (passivt medlem)

Villy Sørensen

F .J. Billeskov Jansen

Klaus Rifbjerg

Jørgen Gustava Brandt

Benny Andersen

Uffe Harder (passivt medlem)

Torben Brostrøm

Mogens Brøndsted

Inger Christensen

Tage Skou-Hansen

Per Kirkeby

Klaus Høeck

Jørn Lund

Pia Tafdrup

Jens Smærup Sørensen

Søren Ulrik Thomsen

Peter Laugesen

og

Suzanne Brøgger

Mange andre kunne med god ret sidde der, og jeg har ofte tænkt på, om en af de ivrigste initiativtagere, Karl Bjarnhof, nogen sinde var kommet ind i akademiet, hvis han ikke selv havde stiftet det. Til gengæld er listen over nuværende og tidligere medlemmer påfaldende rensset for rene fejlskud; jeg taler her alene og dem blandt de udødelige, som er afgået ved døden. Men mange andre kunne også have været der, fx Seeberg og Soya.

Stifterne var Kjeld Abell, Karl Bjarnhof, Thorkild Bjørnvig, Karen Blixen, H. C. Branner, Agnes Henningsen, Tom Kristensen, Jacob Paludan, Knud Sønderby, Hans Brix, Chr. Elling og Paul V. Rubow. Kun få af de stjerner er blegnet. I akademiets første syvårsbog skriver Bjarnhof, at "der er brug for et organ, der udelukkende vil hævde den litterære kvalitet og påtage sig de opgaver, der kunne tænkes i den henseende. Det kunne gøre sig gældende i form af prisbelønninger, bedømmelser eller udgivelse af skrifter. Det kunne anvendes af regeringer og andre myndigheder i påkommende tilfælde, og det kunne som en ligestillet institution samarbejde med akademierne i andre lande." I grunden har akademiet levet op til disse forestillinger.

Carsten Jensen skrev for et par uger siden, med henvisning til akademimedlemmet Elsa Gress, at forfatteren ikke bare skal opfatte sig som en håndværker, der kan nogle greb og teknikker "for sproget ligger i munden på os alle sammen. Det er det instrument, vi bruger til at træde i forhold til tilværelsen og spørge om dens mening, og når forfatteren skriver, skriver han derfor om og til alle. Han er i sin digtning det stedfortrædende menneske, ikke over- eller undermenneske, men et menneske, der med sin fantasi og kunst som redskab så intenst, som det er muligt, udforsker, hvad det vil sige at leve på jorden."

Det er en opgave, forfatterne skal søge at løse på deres helt individuelle betingelser. Vi har som akademi som nævnt den opgave, der står i fundatsen, at virke for sprog og ånd - især i litteraturen. Sproget var for første gang i Danmarkshistorien genstand for en kulturministeriel heldøgnskonference på Louisiana, som Det Danske Akademi sekretær havde fornøjelsen af at lede. De fleste mente, at det var skolen, der skulle styrke sproget. Det er det også, men det er så sandelig også et kulturministerielt anliggende. Sproget er et spejl og en bærer af kulturen, og ser man nærmere efter, tegner der sig et billede af skiftende anskuelighed og diagnostisk skarphed. Sproget næres og udvikles længe før skolealderen sætter ind, og det er en livsledsager, det ikke kan institutionaliseres. Digtningen manifesterer sig som et liv i sproget, en harmoni eller dissonans,

men aldrig et ligegyldigt udtryk. Det vil vi gerne virke for, uafhængigt af projektørlys og forstærkere.

Tags

Festtale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jorn-lunds-beretning-ved-det-danske-akademis-arsfest>